

Învățământul biologic universitar în anii '70 sub impactul „reformei”. Proiecte, dezbateri, reacții

Petronela Buruiană*

Cuvinte cheie: *învățământ universitar, învățământ biologic, reforma învățământului, Olga Necrasov*

Introducere

După terminarea celui de-al Doilea Război Mondial, Partidul Comunist din România a acaparat societatea românească pe toate planurile. Începea un proces complex de sovietizare a României și de creare a unui individ devotat partidului și ideologiei comuniste. În acest context, învățământul românesc a intrat sub lupa noului regim, iar cea mai evidentă schimbare a venit prin Decretul nr. 175 din 3 august 1948, în care se preciza că învățământul „este organizat exclusiv de stat pe temeiul unității de structură și este așezat pe baze democratice, populare și realist-științifice”¹. Alături de această prevedere, școala a fost ghidată și de legile din 13 mai 1968 și 21 decembrie 1978², care își propuneau ca învățământul superior să fie bazat pe domeniul tehnic, iar deviza principală să fie „modernizarea și perfecționarea procesului de învățământ”³. Toate aceste modificări legislative au condus către schimbări în structura organizatorică a învățământului superior din România.

Modelul de organizare a învățământului urmat în primul deceniu după instaurarea regimului a fost cel sovietic. Odată cu legea din 1968 puterea

* Muzeograf, Muzeul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

¹ Adrian Vițalariu, „Structura Universității” în *Istoria Universității din Iași* (coord. Gheorghe Iacob, Alexandru-Florin Platon) Iași, 2010, p. 525.

² Institutul de Științe ale Educației, *Antologia legilor învățământului din România*, București, 2004, p. 346-397.

³ Adrian Gorun, Horațiu Tiberiu Gorun, *Regimul comunist din România și legiferările din educație*, București, 2014, p. 114.

politică a dorit să abandoneze modelele educaționale sovietice. Prin noua reglementare „i se va asigura absolventului o mai mare mobilitate socială în profesia sa și o pregătire mai profundă într-o anumită specialitate”⁴. Totodată, legea prevedea ca programele școlare și universitare să fie „stabilite și întocmite de Minister, cu consultarea specialiștilor și a organelor centrale interesate”⁵, conform imperativelor ideologice. Pe acest fundament, programa universitară a unor discipline a fost comasată. Astfel, Ministerul propunea o „reformare” a învățământului biologic universitar, sub semnul „modernizării”⁶. Ce însemna, de fapt, această modernizare? Care erau costurile, cine pierdea și cine beneficia pe de urma acestui proces de modernizare?

În secolul al XIX-lea, s-a evidențiat un salt în modernizarea sistemului de învățământ prin „dezvoltarea învățământului sătesc, extinderea învățământului elementar la orașe, dezvoltarea celui secundar și crearea universităților”⁷. Modernizarea impunea „adaptarea la cerințele și ritmul Europei dezvoltate”⁸, iar „factorul fundamental al procesului de modernizare îl reprezenta influența ideilor din Apus”⁹. Pentru anii '70 aceasta însemna o deschidere limitată către produsele și ideile occidentale, fără a se renunța la o ideologie bine implementată, aceea de industrializare. Propunerile venite de la București nu reprezentau o dezvoltare a învățământului, ci o „reorganizare până la dezorganizare”, ceea ce a însemnat o anulare a progreselor perioadei precedente¹⁰.

În demersul de față ne propunem o incursiune în istoria științelor aflate sub asaltul ideologiei plecând de la cazul biologiei. Ne interesează cine a reacționat la proiectul propus, poziția socială și universitară în care se aflau acești intelectuali la momentul respectiv, cât și finalitatea dezbaterilor (măsura în care propunerile lor au fost incluse în planul de cercetări biologice, în perioada 1974-1980). Nu urmărim, așadar,

⁴ *Ibidem*.

⁵ Adrian Gorun, Horațiu Tiberiu Gorun, *op. cit.*, p. 114.

⁶ În toate scrisorile adresate Ministrului Învățământului apare expresia „modernizare a învățământului biologic”, iar cuvântul „modernizare” este scris cu ghilimele, ceea ce denotă faptul că profesorii-specialiști în aceste științe nu erau de acord cu cele propuse de cei de la Centru.

⁷ Dan Berindei, „Dezvoltarea culturală în perioada 1848-1878” în *Istoria românilor*, vol. VII, tom I, București, 2015, p. 905-965.

⁸ Gheorghe Iacob, *România de la 1859 la 1939. Împliniri și limite ale modernizării*, Iași, 2020, p. 30.

⁹ *Ibidem*, p. 35.

¹⁰ Vlad Georgescu, *Istoria românilor de la origini până în zilele noastre*, București, 1995, p. 297.

poziționarea partidului sau a structurilor de forță (Securitatea) față de profesori, și nici raportul acestora din urmă cu PCR și Securitatea, ci proiecția regimului cu privire la soarta unor discipline și reacția profesională a unor specialiști în domeniu.

O nouă programă academică

La începutul anilor '70, Ministrul Învățământului, Mircea Malița¹¹ a convocat Comisia pentru învățământul biologic de toate gradele, prezidată de Eugen Pora¹², cu scopul de a întocmi o nouă programă academică pentru specializările din cadrul facultăților de Biologie. Proiectul a fost înaintat în vara anului 1971 de către directorul general al învățământului universitar din Ministerul Învățământului, profesorul Cicerone Poghirc¹³, către consiliul profesoral al facultăților de Biologie din cadrul universităților din Iași, Cluj și București. Conform legii din 1968, „consiliile profesorale aveau dreptul să aducă modificări planurilor de învățământ, în funcție de profilul către care era orientată facultatea sau

¹¹ Mircea Malița (1927-2018) a absolvit facultățile de Științe (Matematică) și de Filosofie din București, iar în 1972 și-a susținut teza de doctorat „Modele matematice pentru negocieri”. A fost preparator, asistent, lector, conferențiar și profesor la Facultatea de Matematică a Universității București. Director al Bibliotecii Academiei Române (1950-1956), consilier al primei Misiuni permanente a României pe lângă ONU (1956-1961), director al Direcției culturale din cadrul Ministerului Afacerilor Externe (1961-1962), ministru adjunct pe probleme ONU și al organismelor internaționale (1962-1970), ministru al învățământului (28 februarie 1970-13 octombrie 1972), consilier pentru probleme externe și ministru de stat, membru al consiliilor pregătitoare ale conferințelor mondiale ale ONU pentru populație, știință și tehnologie, pentru dezvoltare (1974-1979). A fost ambasador al României în Elveția și la ONU (Geneva) (1980-1982), apoi în SUA (1982-1984), de unde a fost rechemat în 1984 și îndepărtat din toate funcțiile publice. Vezi, <https://fumn.eu/acad-mircea-augustin-malita-presedinte-fondator/>, 19.04.2022.

¹² Eugen A. Pora (1909-1981), zoolog, ecofiziolog și oceanograf român, membru al Academiei Române. Până în 1945 a fost cadru didactic la Universitatea din Iași, apoi s-a mutat la Cluj, la Facultatea de biologie-geografie-geologie (catedra de Fiziologia animalelor). Vezi, <https://peoplepill.com/people/eugen-a-pora/>, 19.04.2022.

¹³ Cicerone Poghirc (1928-2009), clasicist, specialist în lingvistică generală, indo-europeanistică, indianistică și istoria religiilor, profesor universitar la Universitatea din București. Devine conferențiar la Catedra de filologie clasică și lingvistică generală (1963), apoi profesor, șeful Catedrei de limbi orientale (1968), iar din 1974 șeful Catedrei de limbi clasice. A fost prodecan al Facultății de limbi romanice, clasice și orientale între 1963 și 1970, când a fost numit director general al învățământului universitar în Ministerul Învățământului, de unde își va da ulterior demisia. Vezi, Sorin Olteanu, „Cicerone Poghirc (1928-2019)” în *Studii clasice*, XLV, 2009, p. 254-263.

secția. Aceste modificări erau supuse aprobării Ministerului Învățământului”¹⁴.

Întâlnirea comisiei de la București a fost considerată de antropologul Olga Necrasov ca una secretă și „ca toate lucrurile secrete, unele aspecte ale planului au putut transpira și am fost puși în cunoștință că disciplinele morfologice sunt complet sau aproape complet eliminate”¹⁵. Olga Necrasov a fost înștiințată de cele discutate la această întrunire înainte ca planul de învățământ să ajungă la Catedră, cel mai probabil de specialiștii care au făcut parte din cadrul Facultății de Biologie-Geografie de la Iași. În una dintre scrisorile sale, Olga Necrasov precizează faptul că „inclusiv cei patru profesori de la Iași care sunt în această Comisie nu sunt de acord cu proiectul propus” și că „o bună parte din membrii acestei comisii nu au fost de acord cu modul cum s-a lucrat, nici cu proiectul de plan prezentat de prezidiul acesteia”¹⁶. Gestul era o reacție normală din partea unui cadru didactic cu multă experiență, care predă cursul de Antropologie la Universitatea ieșeană de câteva decenii, având în vedere faptul că procentual, disciplinele de biologie erau cu mult reduse în raport cu celelalte discipline: era vorba de o comasare de aproximativ 70%.

Sub semnul modernizării învățământului, noua programă de la Universitatea ieșeană nu cuprindea cursul obligatoriu de Antropologie, care până în acel moment avea această titulatură sau pe cel de Citologie-Histologie-Embriologie. În plus, cursul de Anatomie comparată și a omului a rămas unul obligatoriu, dar cu mai puține ore. Dacă în programa universitară de până atunci aceste discipline se desfășurau pe două semestre, cu câte trei ore de curs și trei ore lucrări practice, în proiectul propus, disciplinei respective i se acorda doar un singur semestru¹⁷.

Primele reacții: memoriul Olgăi Necrasov

Pe fondul celor discutate, o parte dintre cadrele didactice de la Iași, Cluj și București au întocmit scrisori către ministrul Învățământului, privind reintroducerea disciplinelor de Antropologia României, Citologia-Histologia-Embriologia și suplinirea orelor pentru alte materii, de exemplu Anatomia comparată și a omului. De la Iași, cele mai multe scrisori au fost

¹⁴ Adrian Gorun, Horațiu Tiberiu Gorun, *op. cit.*, p. 114.

¹⁵ Arhiva Muzeului Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași (în continuare Arhiva Muzeului), fond personal Olga Necrasov, dosar nr. II.3, f. 45.

¹⁶ Arhiva Muzeului, fond personal Olga Necrasov, dosar nr. II. 3, f. 60.

¹⁷ *Ibidem*, f. 48.

înaintate de Olga Necrasov¹⁸, care a pledat pentru menținerea disciplinelor morfologice și a argumentat importanța păstrării unei concepții pe deplin fundamentată în evoluția învățământului biologic.

Într-un asemenea memoriu¹⁹ (vezi *Anexa 1*) referitor la planul de învățământ „modernizat”, Olga Necrasov susține că „planul de învățământ nu constituie o modernizare, ci „o ciuntire,, sau „o mutilare” în unele din bazele sale fundamentale: „Anatomia comparată și a omului, Histologia și Embriologia, cu nimic justificată nici din punctul de vedere al necesității învățământului, nici din punctul de vedere al caracterului disciplinelor vizate, nici din punctul de vedere al concepției noastre fundamentale materialist-dialectice și nici din punctul de vedere al tradițiilor noastre”²⁰. Mai degrabă „are un puternic iz de...să zicem lipsă de principialitate”. Necrasov și-a manifestat nemulțumirea încheind una dintre scrisorile sale cu următoarea frază: „Ne putem întreba, dacă nu cumva acei biologi care au participat la întocmirea acestui plan cred în o desmaterializare a funcțiilor vieții”²¹. Alături de Olga Necrasov, de la Catedra de Biologie din Iași au mai trimis scrisori similare Petre Jitariu²², Ecaterina Adăscăliței²³ și Sergiu Haimovici²⁴.

¹⁸ Olga Necrasov (1910-2000), profesor de Antropologie, Anatomie comparată, Citologie-Histologie și

Embriologie la Universitatea ieșeană. Pentru mai multe date despre biografia sa intelectuală, vezi Petronela Podovei, „Dialoguri academice în epoca monologului. Corespondența științifică a antropologului Olga Necrasov” în *Historia Universitatis Iassensis*, nr. XI/2020, Iași, p. 105-124.

¹⁹ Toate scrisorile asumate de cadrele didactice și trimise către ministrul Învățământului au purtat denumirea de „memoriu”. Cu acest sens, expunere scrisă asupra unei situații, vom folosi și noi în text termenul de „memoriu”/„memorii”.

²⁰ Arhiva Muzeului UAIC, fond personal Olga Necrasov, dosar nr. II.4, f. 10.

²¹ *Ibidem*.

²² Petre Jitariu (1905-1989), profesor la Catedra de Fiziologie Generală a Universității ieșene, inițiator al școlii românești de biomagnetism. La începutul anilor '70, Petre Jitariu era director al Centrului de Cercetări Biologice din Iași, în prezent Institutul de Cercetări Biologice din Iași. Vezi, <http://150.uaic.ro/personalitati/biologie/petre-jitariu/>, 15.03.2022.

²³ Ecaterina Adăscăliței, profesor la Catedra de Morfologie animală și Antropologie. La începutul anilor '70, Ecaterina Adăscăliței era șef de lucrări la disciplina Citologie-Histologie-Embriologie. Vezi, *Anuarul Universității „Al. I. Cuza” din Iași*, 1970-1971, Iași, p. 100.

²⁴ Sergiu Haimovici (1929-2009) a fost profesor la Catedra de Morfologie animală și unul dintre cei care au dezvoltat cercetările arheozoologiei de la Iași. La începutul anilor '70, Sergiu Haimovici era conferențiar la Catedra de Antropologie a Universității ieșene. Vezi, Luminița Bejenaru, „Profesorul Sergiu Haimovici, la a 75-a aniversare”, în *Analele*

Nemulțumirile s-au instalat în toate centrele universitare. Profesorul Vasile Gh. Radu²⁵ de la Universitatea din Cluj, cu care Olga Necrasov a purtat discuții prin corespondență, era „întru totul de acord cu principiile pe care se sprijină deciziile Dvs. și le voi susține cu orice ocazie”²⁶. Profesorul Emil Pop²⁷ afirma faptul că: „am constatat că sub protecția principiului modernizării unele discipline biologice, zise „clasice”, au fost vitreg și nedrept considerate, iar printre ele în mod cu totul avar disciplinele botanice de îndelungată tradiție: sistematica, anatomia și organografia vegetală”. Aceleași reacții au venit și din partea Facultății de Biologie din cadrul Universității din București, care spune Olga Necrasov, „suntem informați că în mod asemănător a procedat și Consiliul profesoral al Facultății de Biologie din București”.

Dezbateră fără auditori

În urma distribuirii proiectului de schimbare a planului de învățământ biologic, au existat mai multe ședințe în cadrul consiliilor științifice ale facultăților de Biologie din principalele centre universitare. La Iași,

Științifice ale Universității „Al. I. Cuza” Iași, secția Biologie animală, Tom L, 2004, p. 461-463.

²⁵ Vasile Gh. Radu (1903-1982), zoolog, specializat în zoologia nevertebratelor și membru corespondent al Academiei Române, din 1 noiembrie 1948. În 1922 a fost admis la Facultatea de Științe, Secția Științele Naturii a Universității din Iași, unde s-a specializat în morfologie animală, sub conducerea profesorului universitar Paul Bujor. În 1926 a fost numit preparator în Laboratorul de Morfologie Animală al Universității din Iași, în 1927 asistent, din 1933 șef de lucrări, iar din 1935 conferențiar. Din 1940 a plecat la Cluj ca profesor la Facultatea de Științe Naturale a Universității Regele Ferdinand I. A fost decan al Facultății de Biologie-Geografie al Universității din Cluj și director al Institutului de Zoologie și Anatomie Comparată din oraș. Vezi, Ioan Coroiu, Nicolae Tomescu, László Rákossy, „In Memoriam: Profesorul Vasile Gh. Radu (1903 – 1982)” în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai Biologia*, LVIII, 2, Cluj, 2013, p. 7-17.

²⁶ Arhiva Muzeului, fond personal Olga Necrasov, dosar nr. VII.3, f. 41.

²⁷ Emil Pop (1897-2007), botanist, fondatorul paleopalinologiei românești, creatorul școlilor românești de citofiziologie, fitofiziologie, fitogeografie și palinologie. În anul 1922 si-a susținut examenul de licență în specialitatea „Geografie -Botanică”, iar la 1 octombrie 1922 a fost numit asistent suplinitor la Facultatea de Științe din Cluj. Un an mai târziu este numit asistent suplinitor la Catedra de Botanica a Academiei de Înalte Studii Agronomice din același oraș. În anul 1939, Emil Pop a fost numit profesor titular la Catedra de Fiziologie vegetala a Facultății de Științe din Cluj. Vezi, Ștefan Negrea, „Naturalistul Emil Pop (1897-2007). 110 ani de la naștere” în *Noema*, vol. VII, Cluj, 2008, p. 194-201.

profesorul Napoleon Topală²⁸, reprezentant și în comisia de la București a participat la toate întâlnirile organizate la Catedră, exprimându-și în același timp și dezacordul pentru proiectul propus. În schimb, specialiștii consultanți de la Universitatea din Cluj au absentat de la aceste ședințe, după cum amintește Vasile Gh. Radu, „au lipsit unii din membrii importanți pentru dezbateră prevăzută: profesor Pora, președintele comisiei, profesor Csürös, șeful Catedrei de Botanică, conferențiar T. Persecă, prodecan. Toți trei în comisia biologică autoare a proiectului de plan”²⁹. În urma acestor întâlniri la nivel local, ministrul Învățământului a convocat la București un cerc mai larg a cadrelor didactice universitare de la Facultățile de Biologie, iar specialiștii în domeniu au adus în discuție importanța disciplinelor morfologice și a Antropologiei. La această ședință s-a prezentat caracterul modern al disciplinelor și s-a subliniat faptul că ele „sunt acelea care formează una din bazele concrete ale oricărei biologii (fie veche, fie modernă), beneficiind de numeroase noțiuni cristalizate”³⁰. Altfel spus, s-a încercat să se arate importanța noțiunilor predate în cadrul acestor discipline, cât și valoarea lor formativă în ceea ce privește dezvoltarea „concepției evoluționiste și materialist dialectice asupra lumii vii, inclusiv omul”³¹. Pe scurt, în aceste memorii se arată că pe de o parte disciplinele propuse spre eliminare fac parte dintr-o categorie modernă a științelor morfologice, iar pe de alta că aceste discipline fac parte din categoria „disciplinelor de bază” în formarea viitorilor profesori, medici, asistenți etc.

Disciplinele care au fost înlăturate sau comasate în programa școlară, erau considerate fie „învechite”, fie „doar descriptive”, de către cei care au luat aceste decizii. Deși comisia a fost alcătuită din mai mulți specialiști, Eugen Pora a fost cel „acuzat” de luarea acestor decizii: „Eugen Pora este cel care împarte disciplinele biologice în discipline sistematico-morfologice și discipline experimentale și de sinteză. Primele, cele morfologice sunt considerate drept descriptive, în timp ce celorlalte li se

²⁸ Napoleon D. Topală (1928-1988) a fost creatorul Școlii ieșene de Microbiologie. A absolvit în anul 1950 cursurile Facultății de Științe Naturale a Universității ieșene sub îndrumarea profesorilor Petre Jitariu, Petru Șuster, Constantin Papp etc. Având o temeinică pregătire biologică generală, lui Napoleon Topală (doctor în fiziologie animală, sub conducerea acad. Petre Jitariu, în anul 1960) i s-a încredințat în anul 1961 disciplina de Microbiologie generală. Vezi, <http://150.uaic.ro/personalitati/biologie/napoleon-d-topala/>, 19.04.2022.

²⁹ Arhiva Muzeului, fond personal Olga Necrasov, dosar nr. VII.3, f. 41.

³⁰ Arhiva Muzeului, fond personal Olga Necrasov, dosar nr. II.3, f. 50.

³¹ *Ibidem*.

atribuie calificativul de discipline raționale”³². O concepție cu care profesorii nu sunt de acord, deoarece, spun ei, „științe învechite nu există”³³. Ba mai mult, aceștia au accentuat faptul că toate disciplinele biologice au cunoscut în dezvoltarea lor o evoluție, de la discipline descriptive la discipline comparative, urmărind nu doar o descriere a lor, ci și o interpretare.

De asemenea, corpul profesoral a argumentat caracterul modern „în ceea ce privește Histologia și Embriologia, ale căror progrese realizate în ultima vreme le conferă un caracter fundamental, fără care nu se poate concepe formarea unui biolog modern”³⁴. Problema „ecologiei umane” intră în preocupările Programului biologic internațional (Secția Adaptabilitate umană) și în acelea ale Programului „Omul și biosfera” (MAB), cu caracter interguvernamental, din cadrul UNESCO, la care a aderat și țara noastră³⁵. Cât de modernă era această direcție de cercetare, rezultă și din faptul că în 1972 a luat ființă în Franța o nouă asociație profesională de Antropologie și Ecologie umană, cu participare internațională, care a organizat în două centre la Paris și Geneva cursuri supra universitare de instruire în Ecologie umană și Antropologie³⁶. Totodată, în perioada 1974-1980, specialiștii din Iași și-au propus să realizeze Atlasul Antropologic al României³⁷.

De asemenea, după cum afirma Olga Necrasov, într-unul dintre memoriile trimise la București, „Citologia și Histologia clasică au fost înnoite prin introducerea metodelor de cercetare modernă (microscopia electronică, cito și histochimie etc.). Ele sunt astăzi discipline de prim plan în ceea ce privește caracterul lor actual și modern. Cu privire la Embriologie se știe că embriologia descriptivă a fost înlocuită de multă vreme de o embriologie comparată, experimentală și cauzală, în ultima vreme dezvoltându-se chiar o embriologie biochimică”³⁸. Altfel spus, cercetarea actuală rivalizează cu metodele propuse în noile programe, acțiunile viitoare vor cere noi metode, noi principii, și mai ales din ce în ce mai mulți specialiști cu pregătire superioară. Prin urmare, planul a fost considerat ca fiind întocmit defectuos „dat fiind că nu ține seamă de toate necesitățile legate de formarea profesorilor de biologie pentru școlile de

³² Arhiva Muzeului, fond personal Olga Necrasov, dosar nr. II.3, f. 45.

³³ *Ibidem*, f. 29.

³⁴ Arhiva Muzeului, fond personal Olga Necrasov, dosar nr. II.4, f.9.

³⁵ Arhiva Muzeului, fond personal Olga Necrasov, dosar nr. II.3, f. 3.

³⁶ *Ibidem*, f. 4.

³⁷ *Ibidem* f. 5.

³⁸ Arhiva Muzeului, fond personal Olga Necrasov, dosar nr. II.3, f. 47.

cultură generală, profesionale, licee de diferite tipuri și învățământul supra-liceal (școli tehnice)³⁹.

Semnatarii scrisorilor mai subliniau că nu se gândeau neapărat la problema acoperirii normei de profesor, deoarece „orice individ pregătit ca să muncească poate găsi o valorificare a pregătirii și experienței sale”. Interesele lor erau legate strict de „învățământul biologic universitar și de învățământ în general”, întrucât „studiile universitare de biologie prepară în primul loc profesori din învățământul mediu (clasele V-VIII, liceul teoretic, școli medii și licee tehnice) și „ne putem întreba cum acești profesori vor putea face față predării Anatomiei și Fiziologiei fără a cunoaște structura corpului omenesc?!...”⁴⁰, pentru a nu mai vorbi de „absolvenții care au studiat în licee unde această materie este predată de profesori care nu au studiat ei însăși nici Anatomia omului și nici Anatomia comparată la Universități vor putea face față la un concurs de admitere și nici nu vor dispune de o bază apercceptivă necesară pentru a urma cursurile din aceste institute”⁴¹.

De aceea, o stagnare a evoluției unei discipline, indiferent de profilul acesteia, va conduce la repercusiuni serioase asupra pregătirii generale a studenților, iar proiectul propus „constituie o anomalie față de planurile similare ale universităților evaluate”⁴². La o analiză atentă, profesorii de la Iași, Cluj și București constată faptul că au fost „scoase de la anii inferiori noțiuni care constituie baza celorlalte discipline din anii superiori și fără de care acestea nici n-ar putea exista”⁴³. Argumentele pe care specialiștii în domeniu le-au susținut arată, încă o dată, că aceste discipline nu erau supuse „modernizării”, ci mai degrabă eliminării. În condițiile acceptării unei astfel de programe „nu se va putea realiza nimic serios și nu se va putea atinge scopul dorit de informare; o astfel de planificare nu este utilă”⁴⁴.

³⁹ Arhiva Muzeului, fond personal Olga Necrasov, dosar nr. II.4, f. 8.

⁴⁰ Arhiva Muzeului, fond personal Olga Necrasov, dosar nr. II.3, f. 51.

⁴¹ *Ibidem*.

⁴² *Ibidem*, f. 61.

⁴³ Arhiva Muzeului, fond personal Olga Necrasov, dosar nr. VII.3, f. 41.

⁴⁴ Arhiva Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași (în continuare AUAIC), fond Rectorat, dosar nr. 266/1971, vol. I, f. 42.

Concluzii

Cei care au luat inițiativa de a înainta scrisorile către ministrul Învățământului⁴⁵ sunt profesori care au inițiat și dezvoltat noi direcții de cercetare la Iași. Olga Necrasov era șef de catedră la specializarea Antropologie, Sergiu Haimovici era conferențiar la catedra de Antropologie, Petre Jitaru era profesor la Catedra de Fiziologie generală și comparată și director al Centrului de Cercetări Biologice din Iași⁴⁶, Ecaterina Adăscăliței era titular al cursului de Citologie-histologie-embriologie, Emil Pop era profesor pensionar în domeniul fiziologiei vegetale, iar Vasile Gh. Radu, era șef de catedră la secția de Zoologie.

Cu toate că au fost înaintate adrese către aparatul administrativ central și au fost organizate mai multe dezbateri pe această temă, în planul de învățământ pe anul universitar 1974-1975, cursul de Antropologie nu se regăsește în programa academică⁴⁷. Deși cei responsabili cu alcătuirea planurilor aveau datoria, conform Legii, să se consulte cu specialiștii din domeniu, acest lucru nu a fost dus până la capăt. Cursul de Antropologie nu a fost reintrodus în planul de învățământ, cursul de Citologie, Histologie și Embriologie apare sub această denumire, însă cu un număr redus de ore, iar cel de Anatomie comparată și a omului se găsește sub denumirea de Anatomia comparată a vertebratelor.

Unele scrisori au fost semnate de profesori titulari ai catedrelor vizate, iar altele de profesori de la alte catedre, neafectate de noua programa universitară. În semn de solidaritate și respect, aceștia și-au exprimat punctul de vedere. Să fii vocal într-o asemenea perioadă era un act de curaj, chiar dacă mai mulți dintre ei se apropiau de perioada pensionării sau aveau un „nume cu ecou” pe plan național. Cei care erau la început de drum profesional, conform documentelor, și-au dezvoltat în anii următori cariera academică la Universitatea ieșeană: Sergiu Haimovici va fi numit la catedră în locul Olgăi Necrasov, după pensionarea acesteia, iar Ecaterina Adăscăliței va rămâne titularul disciplinei de Citologie, Histologie și Embriologie, ceea ce ne arată că nu au existat repercusiuni asupra

⁴⁵ Până în anul 1972 a fost ministru Mircea Malița. Începând cu toamna anului 1972, a fost numit Paul Niculescu-Mizil (1923-2008), care a fost propagandist comunist, rector al Scolii Superioare de Partid Stefan Gheorghiu, ministru al Educației și Învățământului (1972-1981), ministru al Finanțelor (1978-1981), vice prim-ministru al guvernului. Vezi, http://biografii.famouswhy.ro/paul_niculescu-mizil/, 19.04.2022.

⁴⁶ În prezent, Institutul de Cercetări Biologice din Iași.

⁴⁷ În procesul verbal de la ședința Consiliului profesoral s-a consemnat faptul că începând cu anul 1974 specializarea Antropologie nu va mai fi în programa universitară. Vezi, AUAIC, fond Rectorat, dosar nr. 258, vol. I, f.31.

profesorilor semnatari, dar nici disciplinele nu au fost reintroduse în programa universitară, decât mai târziu, în cazul Antropologiei, reintrodusă abia după 1980, sau cu un număr mult mai redus de ore.

Reacția cadrelor didactice a fost una strict profesională, venită din partea unor specialiști în domeniu. După părerea lor, era în joc atât soarta unor discipline de bază în dezvoltarea sistemelor biologice cât și formarea elevilor, studenților și viitorilor profesori din domeniu.

Biology Higher Education in the 1970s and the Impact of the "Reform". Projects, Debates, Reactions (Summary)

Keywords: *University education; biological education; education reform; Olga Necrasov*

Education in the 1970s evolved in close connection with the development of science and technology, the requirements of the economy and culture, and in line with party policy. In this respect, school and university curricula were established and drawn up by the Ministry in accordance with the ideological imperatives. By the mid-1970s the political power wanted to abandon foreign educational models and sought to focus on the national foundations of science and culture. Thus, the curricula of some disciplines were merged, aiming, for example, to eliminate the morphological disciplines in the Faculty of Biology-Geography, for the biology specialization. The Ministry of Education wanted a reform of university biological education at a time when attention was focused on the dismantling of institutes and faculties.

In this regard, several professors from Iasi (Petre Jitariu, Olga Necrasov, etc.), Cluj (Emil Pop) and Bucharest submitted memoirs regarding the reintroduction of some courses (Human Ecology, Anthropology of Romania, and Paleoanthropology) and the substitution of classes for other disciplines (Cytology-Histology-Embryology), as a reaction to the "reform" initiated by the Ministry. Most letters were submitted by Olga Necrasov, Professor of Morphology and Anthropology at the Faculty of Biology-Geography in Iasi, who advocated the continuation of morphological disciplines and argued the importance of maintaining a fully grounded concept in the evolution of biological education.

This paper represents an incursion into the history of science by analyzing the projects which came from the authorities and the reactions that followed these initiatives. We are interested both in those who had proposals for maintaining the disciplines in the school and university curricula, the position in which they were at the time, and the finality of the debates, the extent to which their proposals were included in the biological research plan, for the period 1974-1980.